

**JOSEP
GUJA**

A partir del dictamen emès per la comissió d'experts nomenada pel Ministeri de Cultura, que obre la porta a la restitució de la documentació confiscada pels franquistes a la fi de la guerra del 1936-39, diverses entitats han instat el Consell de la Generalitat que execute l'acord de les Corts Valencianes favorable al retorn de la documentació i que done compliment a les peticions formulades per molts ajuntaments (Sueca, Morella, Vinaròs, Silla, Dénia, etc.). Aquest emplaçament ha estat la línia predominant d'actuació, però, com bé diu el refrany, ja pots xiular si l'ase no vol beure. I és clar que el Consell no vol beure d'aquesta aigua.

Que el govern autònom del PP no vulga reclamar una part del patrimoni del nostre país és ben indicatiu de quins són els límits de la seua valencianitat: sempre posen al davant els interessos de Castella, en documents, en llengua, en aigua i en tot. Sembla que actuen com a fidels servidors, acomplexats per ser espanyols de segona, que fan mans i mànigues per caure bé a l'Espanya profunda. Així doncs, posats a no poder exercir de sucursal del govern central del PSOE, ara són satèl·lits de les autonomies castellanques del PP (recordem l'aparició de Camps al congrés del PP de Madrid, fent-los la pilota de forma ridícula i indigna, o el suport actual al feixista Lanzarote, alcalde de Salamanca). Quin paper més lamentable! I és que, entre altres coses, no saben estar a l'alçada de l'honorabilitat que requereix la Generalitat. O potser hi ha una altra raó, a més del sucursalisme castellà, per la qual el Consell no vol reclamar els "papers". Deuen pensar que, al capdavant, aquests papers no són "dels seus", és a dir, que no són dels feixistes sublevats sinó dels valencians republicans i d'esquerra, i els hereus dels primers no estan interessats en llur recuperació.

Un portaveu bocamoll del Consell ha dit que, com que la Generalitat Valenciana no va existir durant els anys trenta, no s'hi pot reclamar res. Qui s'excusa, s'acusa. Perquè la reclamació per part de la Generalitat, en tant que institució que hauria d'exercir la representació del poble valencià, no sols és històricament legítima sinó que és actualment legal, ja que la llei de patrimoni cultural valencià estableix que la Generalitat promourà el retorn dels béns culturals (i els documents d'arxiu ho són) produïts en territori valencià, per tal de conservar-los i protegir-los, segons els termes prevists en la llei. En aquest sentit, la presentació de la Generalitat fóra molt

El que no s'ha dit dels documents

"Que el govern autònom del PP al País Valencià no vulga reclamar una part del patrimoni del nostre país és ben indicatiu de quins són els límits de la seua valencianitat: sempre posen al davant els interessos de Castella, en documents, en llengua, en aigua i en tot"

important, perquè la llei li dona la cobertura legal per reclamar documents (produïts al País Valencià), sobre els quals seria difícil que algú altre pogués fer valdre, a hores d'ara, títol de propietat.

Per això resulta especialment odiosa l'actitud servil del Consell (envers la Junta de Castilla-León, que damunt no és part en aquest conflicte!). I encara més si tenim en compte que en poder de la Generalitat hi ha un inventari prou complet (d'uns 300 folis, amb més de 20.000 entrades) de la documentació valenciana existent a Salamanca. Un inventari que tenen amagat i pràcticament inaccessible. Per què no el fan públic i, així, tothom podria fer-lo servir com a base per a la reclamació? Per què volen afegir aquest plus d'ignomínia a la brutal repressió patida pels vençuts del 1939? Estan fent molt de mal a la recuperació de la memòria històrica del poble valencià, però no és un mal irreparable, perquè allò que avui no vol reclamar el PP, demà ho reclamaran uns altres.

I mentre esperem una certa dosi de dignitat i racionalitat, podem fer camí passant d'ells. Ni més ni menys que com passàvem de les alienes institucions franquistes, plenes d'ocupants o col·laboracionistes agressius i agressors. L'analogia no és un mer recurs retòric. Hi hagué marge d'actuació al marge de les institucions franquistes, tant que a la fi les canviàrem. Avui, el marge d'actuació fora de les institucions controlades pels hereus del franquisme és major, i canviar-les és més senzill. En el tema que ens ocupa, mentre el Consell del PP s'identifique amb l'acció política criminal dels feixistes vencedors de l'any 1939, lladres de documents, el mot d'ordre hauria de ser passar del Consell. Això vol dir que cada persona física o jurídica valenciana que pugui reclamar els documents furtats, que ho faça. No és la primera vegada que es prenen iniciatives per pontejar un Consell que no compleix amb les seues obligacions de govern, des d'associacions de professionals i d'empresaris que necessiten entendre's amb Barcelona i que organitzen trobades pel seu compte, fins als milers de llicenciats i llicenciades valencians que troben feina en català a les Illes o al Principat, malgrat els entrebancs dels psicòpates anticatalans del Consell.

A Salamanca s'endugueren de tot i de tots. Hi ha moltes entitats valencianes que són part interessada en la reclamació, i que haurien de començar a exercir-la, ignorant un Consell

valencians espoliats i retinguts a Salamanca

A l'Arxiu de Salamanca s'endugueren de tot i de tots, però la part més voluminosa dels documents valencians correspon als ajuntaments dels anys trenta.

que no els vol representar. En citaré alguns exemples, començant per la Fundació Renau, que com a hereva de l'obra cartellística de Josep Renau, ja ha iniciat la petició d'incorporació al seu fons dels deu cartells robats per les tropes franquistes, entre els quals els intitulats *Obrers, camperols, soldats, intel·lectuals: reforceu les files del Partit Comunista* o *Victoria: hoy más que nunca*. O la Unió de Periodistes del País Valencià, que probablement està legitimada per reclamar el llibre d'actes del Sindicat Professional de Periodisme de València (1936-39), on es troben els antecedents dels seus col·legues durant els anys de la guerra. O el Gremi de Fusters, que podria demanar les actes de la societat "Unión de Carpinteros de Valencia", de 1925 a 1930, cas on s'observa que el robatori va afectar documents anteriors a la guerra. O el Partit Comunista del País Valencià, a qui segurament pertany el fons documental de les revistes *Frente Rojo*, *Verdad* i *Tierra, Mar y Aire*. O la ingent documentació (també dels anys anteriors a la guerra) de l'Audiència Territorial de València, que el Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana hauria de reclamar, ja que és part de la seua història i un fons important per a la seua jurisprudència.

Però la part més voluminosa de la reclamació (tret de la que pertoca a la Generalitat) correspon als ajuntaments, a molts dels quals els foren confiscades les actes municipals dels anys

trenta i que, per tant, no es troben als respectius arxius municipals, com seria normal i com s'esdevé en tots els ajuntaments del món (el de Salamanca inclòs). A més, no deu ser tan intocable la cosa quan les bones influències de l'alcalde de Tavernes Blanques, l'any 1957, van aconseguir que hi foren retornats els llibres d'actes de la Comissió Municipal Permanent. Unes altres sèries documentals que no fan res a Salamanca i que són necessàries per a la història de la distribució de la propietat als nostres termes municipals són les dels informes de confiscacions de finques rústiques, que es van portar a efecte durant el temps de guerra. I per què no ha de tenir Rocafort, per exemple, al seu arxiu o a la seua biblioteca municipal

els discursos que hi varen pronunciar els camarades Wenceslau Carrillo i Àngel Galarza, amb motiu de la inauguració de la Casa del Pueblo? I per què no ha de tenir Borriana els llibres d'actes, d'altres i baixes i de registre de la societat de treballadors agrícoles La Productiva, des de l'any 1923 fins a la guerra? I per què no ha de comptar Benisanó amb el llibre d'actes de la Societat de Treballadors de la Terra, entre 1916 i 1938? O Figueroles, les relacions locals d'allistaments o les causes del jutjat municipal? I per què no reivindica Oriola les fitxes d'afiliats al Instituto de Carabineros de la localitat? O Algemesí, tota la documentació de la Cooperativa Mixta de Treballadors Agrícoles? O Bocairent, les actes de la societat obrera La Victòria i la documentació de les Juventuts Llibertàries de Bocairent? O Elx, la relació nominal dels funcionaris que formaven el Cos de Seguretat, els documents del Sindicat Únic d'Ensenyança i molts d'altres?

Des de la Comissió de la Dignitat volem animar totes les entitats afectades per l'espoli a fer-ne la reclamació pertinent i els oferim la informació de què disposem. Cal reclamar el que ens correspon, per justícia i per dignitat, al servei de la veritat i de la memòria històrica.

Josep Guia és membre del secretariat de la Comissió de la Dignitat